

UZASADNIENIE SZCZEGÓŁOWE DO UWAGI SRG-14/2026

Ochrona siedlisk bobra i ograniczanie konfliktów człowiek–przyroda jako element naturalnej mikroretencji

do projektu Strategii Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku

Zgłaszający	Stowarzyszenie „Partnerstwo Dzikie Mazury” / Zbigniew Sienkiewicz
Powiązanie z formularzem	Załącznik do odrębnej uwagi konsultacyjnej SRG-14/2026
Zakres projektu Strategii	Cel operacyjny 4.2; cel operacyjny 4.3; OSI 5 „Strefy ryzyk klimatycznych”; kierunki dotyczące mikroretencji i bioróżnorodności

1. Przedmiot uwagi

Uwaga dotyczy potrzeby uzupełnienia projektu Strategii o kierunek ochrony siedlisk bobra oraz aktywnego ograniczania konfliktów pomiędzy jego działalnością a użytkowaniem rolniczym i infrastrukturą. Wcześniejsze wnioski społeczne wskazywały bobra jako naturalnego sojusznika mikroretencji i element lokalnego systemu regulacji wodnej. Projekt Strategii rozwija temat małej retencji i zielono-błękitnej infrastruktury, ale nie odnosi się do roli siedlisk bobrowych ani do potrzeby zarządzania konfliktami człowiek–przyroda.

2. Postulat został formalnie zgłoszony na etapie diagnozy

W opracowaniu „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko” z dnia 28 stycznia 2026 r. w części dotyczącej mikroretencji wyodrębniono punkt „Ochrona siedlisk bobra”. Wnoszono w nim o:

- uznanie bobra jako naturalnego sojusznika mikroretencji i elementu lokalnego systemu regulacji wodnej,
- prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do rolników i właścicieli gruntów,
- wspieranie mechanizmów rekompensowania szkód w ramach właściwych procedur i instytucji,
- wdrażanie działań minimalizujących konflikty człowiek–przyroda przy jednoczesnym zachowaniu siedlisk bobra.

Wniosek ten był częścią szerszej koncepcji ochrony naturalnych procesów retencyjnych, obejmującej mokradła, torfowiska, doliny rzeczne, zadrzewienia śródpolne i małe zbiorniki wodne.

3. Związek z mikroretencją i odpornością na zmiany klimatu

Projekt Strategii słusznie przewiduje rozwój małej retencji, ogrodów deszczowych, niecek retencyjnych, nawierzchni przepuszczalnych oraz zielono-błękitnej infrastruktury. W SRG-02 wskazano potrzebę szerszego ujęcia naturalnej i rozproszonej retencji krajobrazowej.

Siedliska bobrowe wpisują się w ten kierunek jako jedna z naturalnych form czasowego zatrzymywania wody w krajobrazie. Z tego względu Strategia powinna traktować je nie wyłącznie jako źródło potencjalnych szkód, ale również jako element systemu retencyjnego, którego funkcje należy rozpoznawać i – tam, gdzie jest to możliwe – zachowywać.

4. Potrzeba podejścia równoważącego ochronę i interes użytkowników gruntów

Ochrona siedlisk bobra nie może być formułowana w oderwaniu od realnych konfliktów na terenach rolniczych i przy infrastrukturze. Lokalne podtopienia, uszkodzenia urządzeń wodnych, dróg, przepustów lub gruntów użytkowanych gospodarczo mogą wymagać interwencji.

Dlatego właściwym kierunkiem strategicznym nie jest ani bezwarunkowa ingerencja w każde stanowisko, ani bezwarunkowe pozostawianie wszystkich konfliktów bez rozwiązania. Potrzebne jest podejście oparte na rozpoznaniu funkcji siedliska, skali szkody, możliwości zastosowania środków technicznych i dostępnych procedur prawnych.

Wniosek: celem Strategii powinno być ograniczanie konfliktów przy możliwie szerokim zachowaniu funkcji retencyjnych i przyrodniczych siedlisk bobra.

5. Lokalny system rozpoznawania konfliktów

Strategia powinna wskazać potrzebę gromadzenia informacji o miejscach, w których działalność bobrów powoduje powtarzające się konflikty albo przeciwnie – tworzy szczególnie wartościowe obszary retencyjne i przyrodnicze.

Rozpoznanie takie może obejmować w szczególności:

- lokalizację siedlisk i rozlewisk o istotnej funkcji retencyjnej,
- miejsca powtarzających się podtopień gruntów rolnych, dróg i infrastruktury,
- przepusty, rowy i inne obiekty, w których regularnie dochodzi do konfliktu,
- obszary, gdzie możliwe jest zastosowanie rozwiązań ograniczających szkody bez likwidacji całego siedliska,
- miejsca wymagające współpracy z właściwymi organami ochrony przyrody, zarządcami wód lub infrastruktury.

6. Działania ograniczające konflikty

W zależności od uwarunkowań lokalnych działania powinny koncentrować się najpierw na rozwiązaniach ograniczających konflikt bez utraty całej funkcji siedliska.

- zabezpieczanie szczególnie narażonych elementów infrastruktury,
- stosowanie technicznych rozwiązań stabilizujących lub kontrolujących poziom wody, jeżeli są dopuszczalne i właściwe dla danego miejsca,
- ochrona przepustów i urządzeń infrastrukturalnych przed powtarzającym się blokowaniem,
- wyznaczanie obszarów, na których naturalna retencja może być tolerowana lub wspierana,
- kierowanie właścicieli gruntów do właściwych procedur dotyczących szkód i do instytucji właściwych w sprawach ochrony gatunkowej,
- prowadzenie mediacji i współpracy pomiędzy rolnikami, zarządcami wód, właścicielami infrastruktury i organami ochrony przyrody.

7. Edukacja i informacja

Konflikty wokół bobrów są często rozwiązywane doraźnie, gdy szkoda już wystąpi. Strategia powinna promować działania wyprzedzające: informowanie o funkcji siedlisk bobrowych, możliwych sposobach zabezpieczania infrastruktury, zasadach zgłaszania szkód oraz właściwych procedurach postępowania.

Działania edukacyjne powinny być adresowane przede wszystkim do właścicieli i użytkowników gruntów rolnych, sołectw, zarządców dróg i rowów oraz osób odpowiedzialnych za gospodarkę wodną.

8. Spójność z innymi uwagami

SRG-14 uzupełnia SRG-02 dotyczącą naturalnej mikroretencji oraz SRG-12 dotyczącą drożności ekologicznej cieków. W praktyce mogą występować sytuacje, w których retencja tworzona przez bobry, drożność cieku i ochrona infrastruktury wymagają wspólnej oceny.

Strategia powinna więc unikać automatycznych rozwiązań i wspierać zarządzanie oparte na funkcji konkretnego miejsca: retencyjnej, przyrodniczej, rolniczej, komunikacyjnej i hydrotechnicznej.

9. Proponowane uzupełnienie Strategii

Proponuje się uzupełnienie celu operacyjnego 4.3 oraz części dotyczącej ochrony przyrody o następującą albo równoważną merytorycznie zasadę:

„Gmina Olecko uznaje naturalne siedliska bobra za jeden z elementów lokalnego systemu mikroretencji i bioróżnorodności, przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeby ochrony gruntów rolnych, dróg, przepustów i innej infrastruktury przed powtarzającymi się szkodami. Gmina powinna wspierać rozpoznawanie obszarów konfliktowych, działania edukacyjne, stosowanie środków minimalizujących szkody oraz współpracę właścicieli gruntów, zarządców wód i infrastruktury z właściwymi organami ochrony przyrody. W pierwszej kolejności należy poszukiwać rozwiązań pozwalających zachować funkcje retencyjne i przyrodnicze siedliska przy ograniczeniu szkód, a działania ingerujące w siedlisko prowadzić wyłącznie w ramach właściwych procedur i po rozpoznaniu uwarunkowań danego miejsca.”

10. Proponowane działania wdrożeniowe

- opracowanie mapy lub rejestru obszarów powtarzających się konfliktów związanych z działalnością bobrów,
- identyfikacja siedlisk o szczególnym znaczeniu dla mikroretencji i bioróżnorodności,
- przygotowanie krótkiego poradnika dla właścicieli i użytkowników gruntów o dostępnych metodach ograniczania szkód i właściwych procedurach,
- współpraca z właściwymi organami ochrony przyrody i zarządcami wód w przypadkach wymagających interwencji,
- wspieranie pilotażowych rozwiązań technicznych ograniczających konflikty bez konieczności całkowitej likwidacji funkcji retencyjnej siedliska,
- uwzględnianie siedlisk bobrowych przy planowaniu działań dotyczących mikroretencji, renaturyzacji cieków i ochrony terenów podmokłych.

11. Proponowane wskaźniki

- liczba rozpoznanych obszarów konfliktowych związanych z działalnością bobrów [szt.],
- liczba siedlisk lub rozlewisk uwzględnionych jako element naturalnej retencji [szt.],
- liczba działań technicznych lub organizacyjnych ograniczających szkody bez utraty funkcji retencyjnej [szt.],
- liczba działań edukacyjnych i informacyjnych dla właścicieli i użytkowników gruntów [szt.],
- liczba przypadków współpracy Gminy z właściwymi organami i zarządcami wód przy rozwiązywaniu konfliktów [szt.].

12. Wniosek końcowy

Wnosimy o uwzględnienie uwagi SRG-14/2026 poprzez:

1. uznanie siedlisk bobra za element naturalnego systemu mikroretencji i bioróżnorodności gminy,
2. wprowadzenie kierunku aktywnego ograniczania konfliktów człowiek–przyroda na terenach rolniczych i przy infrastrukturze,
3. wskazanie potrzeby lokalnego rozpoznawania obszarów konfliktowych i wartościowych siedlisk retencyjnych,
4. wspieranie działań edukacyjnych, technicznych i organizacyjnych minimalizujących szkody przy możliwie szerokim zachowaniu funkcji siedlisk,
5. powiązanie tego kierunku z mikroretencją, ochroną terenów podmokłych i zarządzaniem ciekami,
6. uzupełnienie monitoringu Strategii o wskaźniki dotyczące konfliktów, działań minimalizujących i zachowania naturalnych funkcji retencyjnych.

Dokumenty źródłowe

1. „Wnioski analityczne strony społecznej do diagnozy Strategii Rozwoju Gminy Olecko oraz Planu Ogólnego Gminy Olecko”, 28.01.2026 r., pkt 3.3 B „Ochrona siedlisk bobra”.
2. „Strategia Rozwoju Gminy Olecko do 2035 roku – projekt”, 2026, w szczególności cele operacyjne 4.2 i 4.3 oraz OSI 5 „Strefy ryzyk klimatycznych”.
3. „Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Olecko...”, 2025 – część dotycząca zasobów wodnych, terenów podmokłych, bioróżnorodności i adaptacji do zmian klimatu.